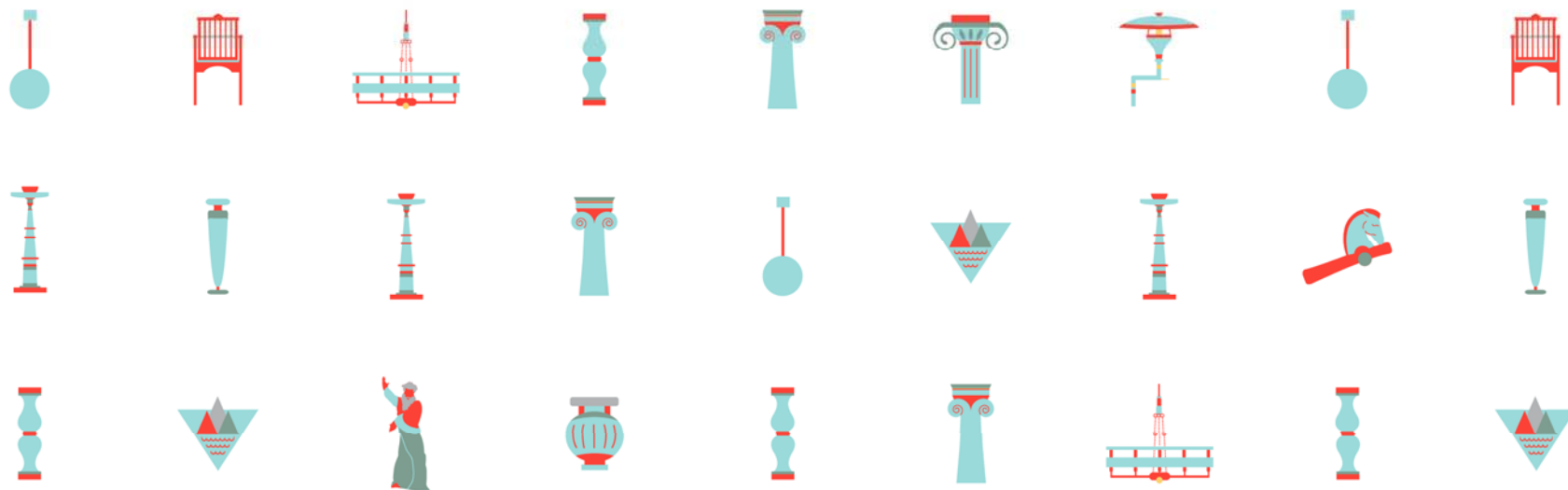

ANALIZA LOKALNEGA OKOLJA

Novosti v KSS, NUK 13. 11. 2018

Milena Bon, NUK/CEZAR, bibliotekarska specialistka,
koordinatorica izvajanja posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic

VSEBINA

1. Strokovne podlage, priporočila
2. Praksa na tujem
3. Primer analize po območjih OOK

Temeljna vloga SK: zadovoljevanje potreb uporabnikov po izobraževanju, raziskovanju, kulturi in razvedrilu ter razvijanju pismenosti prebivalcev skupnosti:

- **vrata** do znanja,
- zagotavljajo **osnovno podlago** učenju od mladosti do starosti in
- samostojnemu **sprejemanju odločitev** ter kulturnemu **razvoju posameznika** in **socialnih skupin**, saj morajo izvajati svoje storitve po **načelu enakega dostopa vsakomur**.

- dobri **pogoji** in **pripomočki** za branje in študij,
- ustrezna **tehnologija** in
- uporabnikom prilagojen **čas odprtosti** knjižnice,
- vključno z organizacijo posebnih **storitev zunaj** prostorov knjižnice za vse tiste, ki je ne morejo osebno obiskati.

(IFLA/UNESCO Manifest o splošnih knjižnicah, 1994).

Pomembni naslednji elementi:

- **prepoznavanje** potencialnih uporabnikov,
- **analiziranje** potreb uporabnikov,
- **oblikovanje** storitev za skupine in posameznike,
- **skrb** za uporabnike,
- uveljavljanje **izobraževanja** uporabnikov,
- **sodelovanje** in vzajemna uporaba virov,
- **razvijanje** računalniških omrežij,
- **zagotavljanje** dostopa do storitev,
- knjižnične **zgradbe**.

IFLA/UNESCO standardih za splošne knjižnice, 2002, str. 19-20

2 | TUJE PRAKSE

V tujini se knjižnice že več let usmerjajo predvsem v boljše poznavanje svojih uporabnikov z analizo okolja, z namenom raziskati, kaj uporabniki v/od knjižnice želijo vs. kaj jim ponuja.

Raziskave potreb uporabnikov po svetu so pokazale, da so pomembni **4 segmenti**: (<https://princh.com/4-important-things-users-want-from-a-library-and-how-to-offer-them/>)

1. Knjižnična zbirka – dober izbor gradiva (knjig) in ponudba

Ljudje vedo, da so v večini primerov knjige najboljši vir visokokakovostnega znanja.

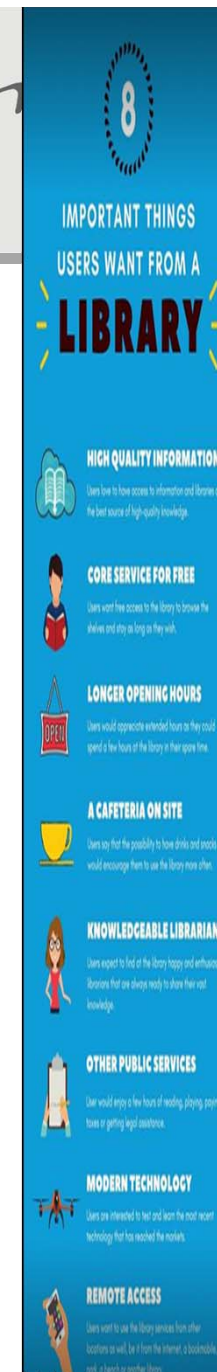

2 | TUJE PRAKSE

Če nimajo knjig v svoji knjižnici, želijo pridobiti gradivo: z medknjižnično izposajo, z oddaljenim dostopom (e knjige, e časopisi; za večjo in boljšo ponudbo s konzorcijskimi nakupi).

2. Prilagojen/podaljšan čas odprtosti

Ugotovili so, da si uporabniki želijo daljšo odprtost, da bi v knjižnici lahko preživeli nekaj ur po delu/šoli ali med vikendom in imeli dostop do knjižnice tudi izven časa, ko so tam knjižničarji – samopostrežna tehnologija.

2 | TUJE PRAKSE

3. Brezplačne osnovne knjižnične storitve/moderna tehnologija

Uporabniki želijo brezplačen dostop do informacij, pa tudi do storitev knjižnice.

4. Pomoč knjižničarjev – kompetentni strokovnjaki

Knjižničarji - človeški Google lokalne skupnosti – družbena interakcija.

3 | ANALIZA LOKALNEGA OKOLJA

Strokovna priporočila in standardi *za splošne knjižnice (za obdobje 2018–2028)*, 2018:

„Splošna knjižnica je s proaktivnim delovanjem dejavnik razvoja lokalne skupnosti in daje poudarek **na ugotavljanje in predvidevanje potreb prebivalcev v lokalni skupnosti.**

Knjižnica svojo dejavnost načrtuje v **dialogu** z lokalno skupnostjo in njenimi **prebivalci**. Standardi opredeljujejo nadzor nad uspešnostjo delovanja knjižnice oziroma ugotavljanje doseganja ciljev.

3 | ANALIZA LOKALNEGA OKOLJA

Strokovna priporočila in standardi *za splošne knjižnice (za obdobje 2018–2028)*, 2018:

Analiza potreb skupnosti - izhodišče za načrtovanje in oblikovanje storitev. Knjižnica mora vrednotiti učinkovitost poslovanja, kakovost storitev, uspešnost in detekcijo izboljšav.

Določeni so kazalci za vrednotenje uporabe, virov, človeških virov, kakovosti, stroškov in za primerjavo z drugimi knjižnicami.“

3 | ANALIZA LOKALNEGA OKOLJA

V svetu podjetništva velja, da ni učinkovite poslovne strategije brez poznavanja okolja (trga), konkurence in uporabnikov.

- Lokalne skupnosti so ustanovitelji in financerji SK; knjižnice zato niso same po sebi umevne in ne smejo biti samozadostne.

Čeprav na knjižnice na nek način vplivajo isti trendi po vsem svetu, ima vsaka knjižnica svoje posebnosti, ki izvirajo iz potreb njihove skupnosti uporabnikov.

The Princh Blog - rezultati ankete so presenetljivo pokazali mnenje anketirancev, da je najpomembnejši element za **prihodnji uspeh knjižnic: usmerjenost v skupnost.**

Knjižnica vse v enem: **prostor za izobraževanje, zabavo, pobeg in ustvarjalnost.**

3 | ANALIZA LOKALNEGA OKOLJA

Zato je pri oblikovanju učinkovite strategije in uspešnega vpliva na okolje pomembna **analiza** trenutnega stanja okolja:

- **redno**, v določenih časovnih **intervalih**.
- **odvisna** od velikosti knjižnice in kadrovskih potencialov.

2 | ANALIZA LOKALNEGA OKOLJA OOK

Na podlagi Zakona o knjižničarstvu (2001) OOK izvajajo **štiri** posebne naloge.

Natančneje Pravilnik o osrednjih območnih knjižnicah (2003) določa OOK obseg

2. naloge: Strokovne pomoči knjižnicam območja:

- **analizo** stanja razvitosti in potreb knjižnične dejavnosti v okviru območja,
- **opredelitev** razvojnih potreb glede informacijske tehnologije za posamezno območje,
- sodelovanje s splošnimi knjižnicami na območju pri **razvoju in načrtovanju občinskih in medobčinskih knjižničnih mrež,**

Strokovne pomoči knjižnicam območja 2/2

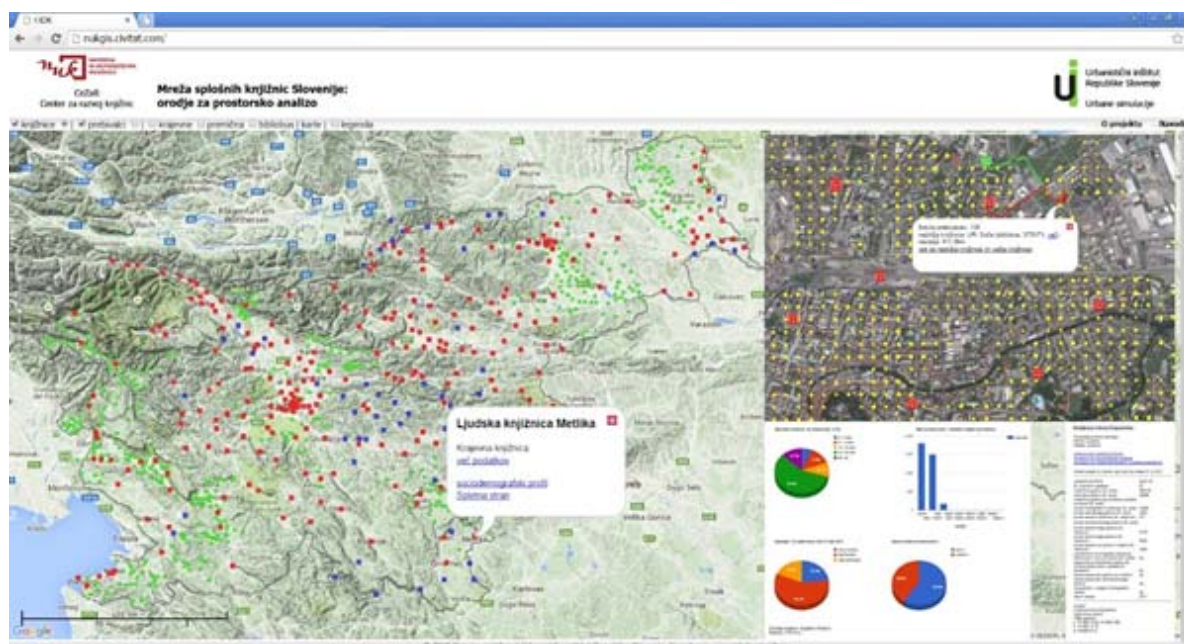
- **sodelovanje** s **šolskimi** knjižnicami na območju in skupen razvoj bibliopedagoških dejavnosti za učence in dijake,
- opredelitev ciljev, koordinacija ali izvedba knjižničnih **storitev za posebne skupine** uporabnikov,
- opredelitev ciljev, koordinacija ali izvedba **mednarodnega sodelovanja** na območju.

Koordinacija NUK v sodelovanju s koordinatorji OOK 2014 - 2016:

- Priprava metodologije, vodič na dropboxu - poglavja z opisom metodologije in virov:
 - analiza lokalne skupnosti **na ravni občine** s povzetki in glavnimi ugotovitvami,
 - pregled **razvojne problematike** območja (pregled strateških dokumentov občin z vidika pomena za knjižnico),
 - analiza stanja **opreme IKT** v knjižnicah na območju,

2 | ANALIZA LOKALNEGA OKOLJA **OOK**

- analiza stanja **knjižnične dejavnosti**,
- **prostorska analiza mreže splošnih knjižnic (PAM)** v Sloveniji z uporabo GIS.

- Ostale podlage za analizo:
 - **meritve razvitosti** oziroma izpolnjevanja minimalnih pogojev za delo splošnih knjižnic (2011),
 - **statistične meritve** (BibSist: <https://bibsist.nuk.uni-lj.si/statistika/index.php>),
 - **popis opreme IKT** in
 - drugi podatki, dosegljivi **iz javnih evidenc** (SURS, Ajpes ...).

2 | ANALIZA LOKALNEGA OKOLJA **OOK**

Analiza služi za:

- načrtovanje izhodišč za strokovno pomoč OK na območju,
- razvoj knjižnične dejavnosti, storitev,
- pripravo lokalnih programov za kulturo,
- pripravo podlag za strateške načrte knjižnic, občin...)
- nacionalnega programa za kulturo ...

SLABOSTI:

- OOK **različno** pristopile k analizi,
- **aktualnost** (podatki iz daljših in različnih časovnih obdobjih po območjih),
- osnovna razmerja in deleži **aktualni** na **nivoju območja**, kot taki so kazalci stanja oziroma trendov na območju,
- **primerljivost podatkov** na nivoju Slovenije ni možna,
- niso **javno dostopne/objavljene** na dropbox,
- **končne** ugotovitve ostale **na nivoju OOK**.

PREDLOG: priprava priročnika za analizo okolja

UPORABLJENI VIRI

1. Analysing data: CIPFA statistics and the future of England's libraries. (2018). London: The Government of the United Kingdom: Department for Digital, Culture, Media & Sport. Pridobljeno 30. 8. 2018 s spletne strani: <https://www.gov.uk/government/publications/analysing-data-cipfa-statistics-and-the-future-of-englands-libraries/analysing-data-cipfa-statistics-and-the-future-of-englands-libraries#successful-libraries>
2. *BibSiSt Online*. (2015). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica. Pridobljeno 30. 3. 2014 s spletne strani. Pridobljeno 12. 7. 2018 s spletne strani: <https://bibsist.nuk.uni-lj.si/statistika/index.php>
3. *IFLA/UNESCO Manifest o splošnih knjižnicah*. (1994). V Splošne knjižnice: IFLA/UNESCO standardi za splošne knjižnice. Ljubljana, Narodna in univerzitetna knjižnica. Str. 69–71.
4. *IFLA/UNESCO standardi za splošne knjižnice*. (2002). Ljubljana, Narodna in univerzitetna knjižnica.
5. *Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (za obdobje 2018–2028)*. (2018). Ljubljana: Nacionalni svet za knjižnično dejavnost, 2018. Pridobljeno 10. 7. 2018 s spletne strani: http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Direktorat_za_kulturno_dediscino/Knjiznicna_dejavnost/2018/NSKD_PRIPOROCILA_splosne_knjiznice_2018-2028_objava.pdf
6. Pravilnik o osrednjih območnih knjižnicah. (2003). *Uradni list RS*, št. 88 (2003). Pridobljeno 10. 7. 2018 s spletne strani: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200388&stevilka=4079>
7. *Prostorska analiza knjižnične mreže (PAM)*. Ljubljana, Narodna in univerzitetna knjižnica. Pridobljeno 10. 7. 2018 s spletne strani: <http://plns.civitat.com/odk407/>
8. The Princh blog. (2018). What is the single most important element to ensure the future success of libraries? [Poll results]. Pridobljeno 29. 8. 2018 s spletne strani: <https://princh.com/what-is-the-single-most-important-element-to-ensure-the-future-success-of-libraries/#.W45Oxugza71>
9. Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1) (2001) in Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o knjižničarstvu. (2015). *Uradni list RS*, št. 87 (2001), 96 (2002), 92 (2015).

HVALA

za

pozornost!

